

NEPODANIE ODPORU PROTI PLATOBNÉMU ROZKAZU A PRIESKUM NEPRIJATEĽNÝCH ZMLUVNÝCH PODMIENOK V EXEKUČNOM KONANÍ

Ak právna úprava umožňuje spotrebiteľovi podať proti platobnému rozkazu vydanému vyšším súdnym úradníkom odpor v lehote 15 dní od jeho doručenia, pričom odpor musí byť vecne odôvodnený, potom výklad a uplatnenie § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku nie je v súlade so základným právom spotrebiteľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ak súd v exekučnom konaní odmietne preskúmať existenciu neprijateľných zmluvných podmienok, ktoré mali vplyv na vymáhaný nárok vzniknutý v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou, z dôvodu, že spotrebiteľ proti platobnému rozkazu odpor nepodal.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PLz. ÚS 1/2022 z 15. júna 2022)

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditša, Libora Duľu, Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Jany Laššákovej, Miloša Maďara, Petra Molnára, Petra Straku, Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) podľa § 13 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov **vo veci zjednotenia právneho názoru** vysloveného I. senátom Ústavného súdu Slovenskej republiky v uznesení č. k. **I. ÚS 166/2021** z 20. apríla 2021 a odlišného právneho názoru, ku ktorému dospel III. senát Ústavného súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod **sp. zn. III. ÚS 324/2021**, takto

r o z h o d o l :

Ak právna úprava umožňuje spotrebiteľovi podať proti platobnému rozkazu vydanému vyšším súdnym úradníkom odpor v lehote 15 dní od jeho doručenia, pričom odpor musí byť vecne odôvodnený, potom výklad a uplatnenie § 53 ods. 3 písm. e) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov nie je v súlade so základným právom spotrebiteľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ak súd v exekučnom konaní odmietne preskúmať existenciu neprijateľných zmluvných podmienok, ktoré mali vplyv na vymáhaný nárok vzniknutý v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou, z dôvodu, že spotrebiteľ proti platobnému rozkazu odpor nepodal.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Odlišné právne názory

1. Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich

základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

I.1. Konanie vedené pod sp. zn. I. ÚS 166/2021:

2. Ústavnému súdu bola 6. apríla 2021 doručená ústavná sťažnosť G. H. a M. H. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 62Ek/617/2020 z 25. januára 2021.

3. Sťažovatelia boli povinnými v exekučnom konaní vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 62Ek/617/2020. Exekučným titulom bol platobný rozkaz okresného súdu č. k. 9Up/1902/2019 zo 7. januára 2020 (ďalej len „platobný rozkaz“ alebo „exekučný titul“) vydaný vyšším súdnym úradníkom podľa zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov v znení účinnom do 30. júna 2021 (ďalej len „zákon o upomínacom konaní“). Sťažovatelia odpor proti platobnému rozkazu v upomínacom konaní sp. zn. 9Up/1902/2019 nepodali, v dôsledku čoho tento nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť.

4. Sťažovatelia v rámci exekučného konania sp. zn. 62Ek/617/2020 po tom, keď im bolo doručené upovedomenie o začatí exekúcie, podali návrh na zastavenie exekúcie s poukazom na § 61k ods. 1 písm. d) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení účinnom od 1. apríla 2017 (ďalej len „Exekučný poriadok“), argumentujúc, že platobný rozkaz nie je spôsobilým exekučným titulom. Platobný rozkaz bol totiž vydaný vyšším súdnym úradníkom, nie sudcom, pričom základom pre vydanie platobného rozkazu bola spotrebiteľská formulárová zmluva vykazujúca nedostatky, čo vyšší súdny úradník pri vydávaní platobného rozkazu nezohľadnil. Za tohto stavu považujú exekučný titul za materiálne nevykonateľný s poukazom na závery Súdného dvora Európskej únie (ďalej len „súdny dvor“) vyslovené v rozsudku C-448/17 z 20. septembra 2018. Okresný súd uznesením č. k. 62Ek/617/2020 z 3. júla 2020 vydaným vyšším súdnym úradníkom návrh sťažovateľov na zastavenie exekúcie zamietol. Proti tomuto uzneseniu sťažovatelia podali sťažnosť, v ktorej zotrvali na argumentoch prezentovaných v návrhu na zastavenie konania. Namietali, že v napadnutom uznesení nemožno nájsť odpoveď na to, či môže alebo nemôže vyšší súdny úradník vydať platobný rozkaz v skrátanom konaní a súčasne pritom rezignovať na povinnosť ex officio identifikovať neprijateľné zmluvné podmienky, prípadne rezignovať na povinnosť posúdenia platnosti právneho úkonu z hľadiska rozporu či súladu s dobrými mravmi a pod. O sťažnosti rozhodol okresný súd uznesením č. k. 62Ek/617/2020 z 25. januára 2021 vydaným sudcom tak, že sťažnosť sťažovateľov zamietol. Dospel k záveru, že vydanie platobného rozkazu (exekučného titulu) v upomínacom konaní je plne v kompetencii vyššieho súdného úradníka, ktorému toto oprávnenie vyplýva priamo z § 15 ods. 6 zákona o upomínacom konaní. Sťažovatelia sa proti platobnému rozkazu mohli brániť podaním odporu, čo však neurobili. Námietky uvádzané v návrhu na zastavenie exekúcie, resp. v sťažnosti nie sú a ani nemôžu byť opravným prostriedkom proti vydanému platobnému rozkazu. Osobitne vo vzťahu k § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku okresný súd konštatoval, že konanie, v ktorom bol exekučný titul vydaný, v žiadnom prípade nebolo konaním, v ktorom by nebolo možné namietat' alebo preskúmať neprijateľné zmluvné podmienky, pretože išlo o konanie súdne, kde súd tieto

skutočnosti skúma ex offio. Exekučný súd nie je oprávnený preskúmavať vecnú správnosť rozhodnutia (vrátane postupu orgánu) vydaného v základnom konaní.

5. V ústavnej sťažnosti sťažovatelia argumentovali, že je povinnosťou exekučného súdu v spotrebiteľskej veci skúmať materiálnu aj formálnu spôsobilosť exekučného titulu, platobný rozkaz je potrebné skúmať z hľadiska neprijateľnosti zmluvných podmienok. Uznesenie považujú za arbitrálne, okresný súd v ňom len prevzal tvrdenia vyššieho súdneho úradníka, pričom materiálnu stránku exekučného titulu nepreskúmal. Sťažovatelia nesúhlasia s názorom okresného súdu, podľa ktorého mu neprislúcha právomoc skúmať stav a okolnosti pred vydaním platobného rozkazu. Okresnému súdu vytýkajú, že nezaujal relevantné stanovisko k záverom rozsudku súdneho dvora vo veci C-448/17, na ktorý poukazovali, pri rozhodovaní nezobral do úvahy ani závery rozhodnutia súdneho dvora vo veci C-807/19. Uznesenie bolo vydané bez náležite vykonaného dokazovania a bez náležitého odôvodnenia, je v rozpore s rozhodnutiami vyšších súdnych autorít.

6. V uznesení ústavného súdu č. k. I. ÚS 166/2021 z 20. apríla 2021 o odmietnutí ústavnej sťažnosti sťažovateľov podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd konštatoval, že okresný súd sa „... v napadnutom uznesení zaoberal všetkými sťažnostnými argumentmi sťažovateľov, pričom presvedčivo, logicky a konzistentne odôvodnil aj svoje právne závery o absencii zákonného dôvodu pre zastavenie exekúcie. Ústavný súd tak považuje odôvodnenie rozhodnutia okresného súdu za dostatočné, nevybočujúce z limitov čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru... zákonodarca reflektoval vývoj judikatúry domácich súdov aj Súdneho dvora, pokiaľ ide o možnosti obrany spotrebiteľa aj na úrovni prebiehajúceho exekučného konania, čo sa premietlo do znenia Exekučného poriadku účinného od 1. apríla 2017. Aj po týchto zmenách však exekučný súd je povinný zamietnuť návrh na vykonanie exekúcie, ak bol exekučný titul vydaný v konaní, v ktorom nebolo možné namietat' alebo preskúmať neprijateľné zmluvné podmienky, a existencia neprijateľnej podmienky má vplyv na vymáhaný nárok, ktorý vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou [§ 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku]. V prípade sťažovateľov však možnosť namietat' existenciu neprijateľnej podmienky existovala, a to práve prostredníctvom odporu proti platobnému rozkazu, ktorú nevyužili, pričom v rámci sťažnosti (ale ani v rámci ústavnej sťažnosti) neuviedli žiaden dôvod, pre ktorý tak neurobili... Nedostatok procesnej aktivity sťažovateľov v základnom konaní (ktorú sa snažia prekryť námietkou o nezákonnosti vydania platobného rozkazu v ich veci a tým i nezákonnosťou vedenia exekúcie) nemožno nahrádzať v konaní vykonávacom, pretože to vzhľadom na jeho účel, ktorý zdôraznil v napadnutom uznesení i okresný súd, nie je prípustné.“.

I.2. Konanie vedené pod sp. zn. III. ÚS 324/2021:

7. Ústavnému súdu bola 15. apríla 2021 doručená ústavná sťažnosť M. M. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 46Ek/719/2020 z 26. januára 2021.

8. Sťažovateľka vystupuje v exekučnom konaní vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) pod č. k. 46Ek/719/2020 v pozícii povinnej. Exekučným titulom je platobný rozkaz Okresného súdu Poprad č. k. 11Csp/65/2019-31 z 19. augusta 2019 (ďalej len „platobný rozkaz“ alebo „exekučný titul“) vydaný vyšším súdnym úradníkom podľa § 265

a nasl. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Sťažovateľka odpor proti platobnému rozkazu nepodala, v dôsledku čoho tento nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť.

9. Sťažovateľka v rámci exekučného konania sp. zn. 46Ek/719/2020 po tom, keď jej bolo doručené upovedomenie o začatí exekúcie, podala návrh na zastavenie exekúcie s poukazom na § 61k ods. 1 písm. d) Exekučného poriadku, argumentujúc, že platobný rozkaz nie je spôsobilým exekučným titulom. Platobný rozkaz bol totiž vydaný vyšším súdnym úradníkom, nie sudcom, pričom základom pre vydanie platobného rozkazu bola spotrebiteľská formulárová zmluva vykazujúca nedostatky, čo vyšší súdny úradník pri vydávaní platobného rozkazu nezohľadnil. Za tohto stavu považuje exekučný titul za materiálne nevykonateľný s poukazom na závery súdneho dvora vyslovené v rozsudku C-448/17 z 20. septembra 2018. Sťažovateľka tiež zdôraznila potrebu naplnenia cieľov smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica 93/13/EHS“), podľa ktorej sa majú štáty postarať o to, aby spotrebiteľ nekalé podmienky nezaväzovali (čl. 6 ods. 1), povinnosť vnútroštátneho súdu vykladať svoje vnútroštátne právo vo svetle znenia a účelu smernice. Okresný súd uznesením č. k. 46Ek/719/2020 zo 17. augusta 2020 vydaným vyššou súdnou úradníčkou návrh sťažovateľky na zastavenie exekúcie zamietol. V sťažnosti podanej proti uzneseniu č. k. 46Ek/719/2020 zo 17. augusta 2020 sťažovateľka zotrvala na argumentoch uvedených v návrhu na zastavenie exekúcie, namietala, že predmetné uznesenie nedáva odpoveď na to, či „môže alebo nemôže vydať vyšší súdny úradník platobný rozkaz v skrátanom konaní a súčasne pritom rezignovať v spotrebiteľskej právnej veci na zákonnú povinnosť ex offio identifikovať neprijateľné zmluvné podmienky, prípadne rezignovať na povinnosť posúdenia platnosti právneho úkonu z hľadiska rozporu či súladnosti s dobrými mravmi. Takéto pochybenie má totiž za následok nespôsobilosť exekučného titulu.“. Okresný súd uznesením č. k. 46Ek/719/2020 z 26. januára 2021 sťažnosť sťažovateľky zamietol. Konštatoval, že preskúmanie neprítomnosti nekalých podmienok v dotknutej zmluve sudcom bolo stanovené v prípade odporu proti platobnému rozkazu. Ak spotrebiteľ odpor nepodá, sudca nemôže uskutočniť ex offio preskúmanie neprítomnosti nekalých zmluvných podmienok. V predmetnom prípade sťažovateľka odpor proti platobnému rozkazu vydanému vyšším súdnym úradníkom napriek poučeniu o možnosti podania odporu nepodala. Exekučný súd nie je oprávnený preskúmať vecnú správnosť exekučného titulu. Návrh na zastavenie exekúcie nie je opravným prostriedkom, ktorým by sa napádal exekučný titul. Tvrdenia týkajúce sa skutkového stavu mala sťažovateľka namietat v základnom konaní.

10. V ústavnej sťažnosti sťažovateľka argumentuje, že je povinnosťou exekučného súdu v spotrebiteľskej veci skúmať materiálnu aj formálnu spôsobilosť exekučného titulu, platobný rozkaz je potrebné skúmať z hľadiska neprijateľnosti zmluvných podmienok. Poukazuje na vady spotrebiteľskej zmluvy, premlčanie pohľadávky, nerešpektovanie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka súdom pri vydávaní platobného rozkazu. Uznesenie okresného súdu č. k. 46Ek/719/2020 z 26. januára 2021 považuje za arbitrárne, okresný súd v ňom len prevzal tvrdenia vyššieho súdneho úradníka, pričom materiálnu stránku exekučného titulu nepreskúmal. Sťažovateľka nesúhlasí s názorom okresného súdu, podľa ktorého mu neprislúcha právomoc skúmať stav a okolnosti pred vydaním platobného rozkazu a môže sa zaoberať len skutočnosťami, ktoré vznikli po vzniku exekučného titulu. Nesúhlasí ani s názorom o možnosti požívať záruku sudcovského prieskumu spotrebiteľskej zmluvy len po podaní odporu spotrebiteľom. Okresnému súdu vytýka, že nezaujal relevantné stanovisko k záverom rozsudku súdneho dvora vo veci C-448/17, na ktorý poukazovala, pri rozhodovaní nezobral do úvahy ani závery rozhodnutia súdneho dvora vo veci C-807/19. Uznesenie bolo

vydané bez náležite vykonaného dokazovania a bez náležitého odôvodnenia, je v rozpore s rozhodnutiami vyšších súdnych autorít.

11. Argumentácia v ústavnej sťažnosti sťažovateľky je v prevažnej časti zhodná s argumentáciou prezentovanou v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. I. ÚS 166/2021 (v konaní sp. zn. I. ÚS 166/2021 a sp. zn. III. ÚS 324/2021 sú sťažovatelia zastúpení tým istým právnym zástupcom, pozn.).

12. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 324/2021 z 27. mája 2021 ústavnú sťažnosť sťažovateľky prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Zjednotenie odlišných právnych názorov

13. Podľa § 13 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak senát ústavného súdu v rámci svojej rozhodovacej činnosti dospeje k právnemu názoru odlišnému od právneho názoru vyjadreného už v rozhodnutí niektorého zo senátov ústavného súdu, sudca spravodajca predloží plénu ústavného súdu návrh na zjednotenie právnych názorov. Plénum ústavného súdu rozhodne o zjednotení právnych názorov uznesením. Senát ústavného súdu je v ďalšom konaní viazaný uznesením pléna ústavného súdu.

14. Podľa § 13 ods. 2 zákona o ústavnom súde v konaní pred plénom ústavného súdu podľa odseku 1 zostáva sudcom spravodajcom sudca ústavného súdu, ktorý bol sudcom spravodajcom v tejto veci v senáte ústavného súdu.

15. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľmi v konaniach vedených pred ústavným súdom pod sp. zn. I. ÚS 166/2021 a sp. zn. III. ÚS 324/2021 sú fyzické osoby vystupujúce v exekučných konaniach prebiehajúcich na okresnom súde v pozícii povinných. Exekučnými titulmi sú platobné rozkazy vydané vyšším súdnym úradníkom, ktorými boli sťažovatelia zaviazaní na plnenie na podklade spotrebiteľských zmlúv, ktoré podľa sťažovateľov trpia vadami. Právna úprava platná a účinná v čase vydania platobných rozkazov [CSP/zákon o upomínamom konaní v spojení so zákonom č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych úradníkoch“)] zveruje právomoc vydať platobný rozkaz vyššiemu súdnemu úradníkovi, pričom stanovuje 15-dňovú lehotu na podanie odporu proti platobnému rozkazu a vyžaduje odpor vecne odôvodniť. Sťažovatelia možnosť podania odporu proti platobným rozkazom nevyužili. Následne, už v rámci exekučného konania sťažovatelia podali návrh na zastavenie exekúcie s poukazom na § 61k ods. 1 písm. d) Exekučného poriadku, dôvodiac, že platobné rozkazy nie sú spôsobilými exekučnými titulmi, keď tieto boli vydané vyšším súdnym úradníkom, nie sudcom, pričom vyšší súdny úradník rezignoval na povinnosť skúmania neprijateľných zmluvných podmienok v spotrebiteľskej zmluve a jej iných väd (napr. skúmanie podstatných náležitostí zmluvy, rozpor s dobrými mravmi). Sťažovatelia tak platobné rozkazy považujú za materiálne nevykonateľné s poukazom na závery súdneho dvora vyjadrené v rozsudku C-448/17. Všeobecný súd vo veciach sťažovateľov nevzhliadol dôvod na zastavenie exekúcie, keď dospel k záveru, že vyšší súdny úradník má právomoc vydať platobný rozkaz, exekučný súd nemá oprávnenie skúmať vecnú správnosť exekučného titulu a okolnosti uvádzané v návrhu na zastavenie exekúcie mohli sťažovatelia predniesť v odpore proti platobnému rozkazu, avšak toto svoje oprávnenie nevyužili, odpor nepodali.

16. Kľúčovým problémom pri posúdení dôvodnosti ústavných sťažností vedených pod sp. zn. I. ÚS 166/2021 a sp. zn. III. ÚS 324/2021 bolo/je zodpovedanie otázky, či výklad a aplikácia vnútroštátnej právnej úpravy vykonaná okresným súdom, v zmysle ktorého na vec sa vzťahujúca právna úprava neumožňuje exekučnému súdu uskutočniť vecný prieskum

exekučného titulu – platobného rozkazu vydaného vyšším súdnym úradníkom podľa § 256 a nasl. CSP alebo zákona o upomínacom konaní, je z ústavnoprávneho hľadiska udržateľný, nezasahujúci do práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. V uznesení č. k. I. ÚS 166/2021 z 20. apríla 2021 bol I. senátom ústavného súdu ustálený právny záver, podľa ktorého sa § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku nevzťahuje na situáciu, keď je exekučným titulom platobný rozkaz vydaný vyšším súdnym úradníkom, pretože sťažovatelia mali možnosť namietat' existenciu neprijateľných zmluvných podmienok v spotrebiteľskej zmluve, ktorá bola základom pre vydanie platobného rozkazu, a to v odpore proti platobnému rozkazu, teda v základnom konaní. Odpor však nepodali. Nedostatok procesnej aktivity sťažovateľov v základnom konaní nemožno nahrádzať v konaní vykonávacom (exekučnom).

18. Pri prejednaní veci sp. zn. III. ÚS 324/2021 dospel III. senát ústavného súdu k odlišnému právnomu záveru, a to na základe nasledovných právnych úvah.

19. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné.

20. Podstata základného práva priznaného čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého reálne sa domáhať ochrany svojich práv na súde, že tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola označenému právu poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré ustanovenie o súdnej ochrane vykonávajú, a teda že základné právo na súdnu ochranu nespočíva len v práve domáhať sa súdnej ochrany, ale túto aj v určitej kvalite, t. j. zákonom ustanoveným postupom súdu, dostať. Postup súdov v konaní o veci a jeho kvalita ustanovená zákonom je vyjadrením práva na súdnu ochranu účastníka konania vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy (I. ÚS 50/97, I. ÚS 54/97, I. ÚS 203/09).

21. Primárnou úlohou ústavného súdu v konaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy nie je podávať výklad právnych predpisov, ktoré všeobecný súd v dotknutom konaní pred ním aplikuje. Za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd je na prvom mieste zodpovedný všeobecný súd. Výklad legislatívneho textu právnej normy a jeho uplatnenie všeobecným súdom však musí byť v súlade s ústavou (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy) a ústavný súd iba posudzuje, či príslušný výklad právnej normy aplikovanej v konkrétnych okolnostiach prípadu je racionálne akceptovateľný alebo či nie je popretím jej účelu, podstaty a zmyslu (IV. ÚS 123/08). Ústavný súd už judikoval, že právo občana domáhať sa svojho práva na nezávislom súde sa zabezpečuje ustanoveniami čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy (II. ÚS 71/97).

22. Vznik členstva Slovenskej republiky v Európskej únii spočíva okrem iného aj v dobrovoľnom vzdaní sa výkonu časti suverenity štátu v prospech Európskej únie. Ide pritom aj o časť suverenity pri všeobecne záväznom regulovaní spoločenských vzťahov. To jednoznačne vyplýva z druhej vety čl. 7 ods. 2 ústavy. Preto Národná rada Slovenskej republiky síce zostáva stále jediným vnútroštátnym zákonodarným orgánom (čl. 72 ústavy), nie však jediným orgánom oprávneným normovať obsah spoločenských vzťahov na úrovni zákonnej sily. Za určitých okolností teda slovenské orgány aplikujúce právo (aj súdy) musia skúmať nielen vôľu zákonodarcu, ale aj vôľu úniijného tvorca zodpovedajúcej právnej regulácie, ktorá je z hľadiska právnej relevancie úpravy správania subjektov práva v právnych

vztťahoch postavená na roveň, a dokonca niekedy aj nad vôľu zákonodarcu. Formulovaná požiadavka má svoj základ v samotnej ústave, ktorá v čl. 144 ods. 1 sudcom pri rozhodovaní nepredpisuje len viazanosť zákonom ako kvalifikovaným výsledkom realizácie vnútroštátnej zákonodarnej moci, ale aj viazanosť ústavou (teda i jej čl. 7 ods. 2) i samotnou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 ústavy. Ústavný súd zdôrazňuje, že povinnosťou slovenského vnútroštátneho súdu, ktorá je inkorporovaná aj v základnom práve na súdnu ochranu, nie je len ústavne konformná, ale aj eurokonformná interpretácia zákonov (m. m. III. ÚS 666/2016, ZNaU 50/2016).

23. Podľa čl. 6 ods. 1 smernice 93/13/EHS členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.

24. Podľa čl. 7 ods. 1 smernice 93/13/EHS členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.

25. Z čl. 38 Charty základných práv Európskej únie, čl. 169 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ako aj z citovaných čl. 6 a čl. 7 smernice 93/13/EHS možno abstrahovať princíp zvýšenej súdnej ochrany spotrebiteľa. Súdom členských štátov Únie bolo k naplneniu tohto cieľa zverené oprávnenie skúmať povahu neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách z úradnej moci. Z judikatúry súdneho dvora [napr. rozsudok vo veci C-168/05 z 25. októbra 2006 (Mostaza Claro)] možno zároveň abstrahovať požiadavku na zabezpečenie efektívnej ochrany spotrebiteľa, čoho nevyhnutným predpokladom je aktívny prístup k využívaniu spomínaného oprávnenia. Vo veci konajúci súd je preto dotknuté vnútroštátne právo povinný interpretovať a aplikovať eurokonformným spôsobom (napr. Ústavný súd Českej republiky sp. zn. III. ÚS 1996/13). Súdny dvor dokonca vyslovil právny názor, podľa ktorého „vzhľadom na povahu a význam všeobecného záujmu, na ktorom sa zakladá ochrana spotrebiteľov, ktorú smernica 93/13 zabezpečuje, jej článok 6 musí byť považovaný za ustanovenie, ktoré je rovnocenné s vnútroštátnymi pravidlami, ktoré v rámci vnútroštátneho právneho poriadku majú právnu silu noriem verejného poriadku“ [rozsudok vo veci C-40/08 zo 6. októbra 2009 (Asturcom Telecomunicaciones SL), bod 52].

26. Podstatou eurokonformného výkladu spotrebiteľského práva je zabránenie tomu, aby jednotlivý spotrebiteľ bol viazaný nekalou podmienkou, čiže úsudok všeobecného súdu o tom, či a prečo treba danú podmienku považovať za neprijateľnú. Tým sa požadovaná vyváženosť vzťahu dosahuje.

27. Súdny dvor rozsudkom C-448/17 rozhodol (bod 2 výroku): „Smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ako je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá, napriek tomu, že v štádiu vydania platobného rozkazu proti spotrebiteľovi stanovuje preskúmanie nekalej povahy podmienok uvedených v zmluve uzatvorenej medzi podnikateľom a spotrebiteľom, na jednej strane priznáva právomoc vydať tento platobný rozkaz súdnemu úradníkovi, ktorý nemá postavenie sudcu, a na druhej strane stanovuje pätnásťdňovú lehotu na podanie odporu a vyžaduje, aby bol tento odpor vecne odôvodnený, za predpokladu, že takéto ex offi preskúmanie nie je stanovené v štádiu výkonu uvedeného platobného rozkazu, čo musí preveriť vnútroštátny súd.“

28. Súdny dvor sa síce v rozsudku C-448/17 zaoberal právnou úpravou platobného rozkazu obsiahnutou v Občianskom súdnom poriadku (ďalej len „OSP“), ústavný súd však konštatuje, že kľúčové atribúty právnej úpravy týkajúcej sa platobného rozkazu po nadobudnutí účinnosti Civilného sporového poriadku a zákona o upomínacom konaní zostali nezmenené [(oprávnenie vyššieho súdneho úradníka vydať platobný rozkaz, 15-dňová lehota na podanie odporu, nutnosť odpor vecne odôvodniť, nemožnosť vydať platobný rozkaz v prípade, že spotrebiteľská zmluva obsahuje neprijateľnú zmluvnú podmienku) § 172 ods. 1, § 172 ods. 9 OSP, § 265 ods. 1, § 267 ods. 1, § 45 ods. 2 CSP, § 3 ods. 6 písm. b), § 7 ods. 2, § 11 ods. 1 prvá veta, § 15 ods. 6 zákona o upomínacom konaní, § 3 ods. 5, § 5 ods. 1 písm. a) a f) zákona o súdnych úradníkoch].

29. Rozhodnutia všeobecného súdu napadnuté ústavnými sťažnosťami sp. zn. I. ÚS 166/2021 a sp. zn. III. ÚS 324/2021 spočívajú na dvoch základných argumentoch, a to:

a) súd v rámci exekučného konania nemá právomoc preskúmať exekučný titul – platobný rozkaz z hľadiska jeho vecnej správnosti,

b) proti platobnému rozkazu bolo v základnom konaní prípustné podať odpor, v odpore spotrebiteľ mohol namietat' tvrdenia týkajúce sa skutkového stavu, okolnosti majúce vplyv na jeho dlh, možnosť podania odporu však spotrebiteľ nevyužil.

30. Ústavný súd konštatuje, že z rozsudku súdneho dvora C-448/17 vyplýva, že súdny dvor v štádiu vykonávacieho konania a priori nevyklučuje preskúmanie exekučného titulu – platobného rozkazu vydaného vyšším súdnym úradníkom z hľadiska existencie neprijateľných zmluvných podmienok v spotrebiteľskej zmluve, ktorá bola podkladom na jeho vydanie, a teda vecnej správnosti exekučného titulu. Práve naopak, súdny dvor (za situácie, keď vnútroštátna právna úprava zveruje právomoc vydať platobný rozkaz vyššiemu súdnemu úradníkovi, pričom stanovuje iba 15-dňovú lehotu na podanie odporu a vyžaduje odpor vecne odôvodniť) považuje za nevyhnutné takúto kontrolu existencie neprijateľných zmluvných podmienok vo vykonávacom konaní uskutočniť ex offio (za podmienky, že to vnútroštátna právna úprava umožňuje), pretože len vtedy možno považovať ciele sledované smernicou 93/13/EHS za naplnené. V zmysle záverov súdneho dvora musí vnútroštátny súd posúdiť, či vnútroštátna právna úprava takýto prieskum v štádiu vykonávacieho konania umožňuje.

31. Ústavný súd zdôrazňuje, že z rozsudku súdneho dvora C-448/17 (body 44 – 54) možno vyvodit', že súdny dvor v podstate kladie na roveň situáciu, keď ex offio preskúmanie existencie neprijateľných zmluvných podmienok v konaní o vydanie platobného rozkazu nie je vnútroštátnou právnou úpravou stanovené, a situáciu, keď ex offio preskúmanie existencie neprijateľných zmluvných podmienok v konaní o vydanie platobného rozkazu síce vnútroštátnou právnou úpravou je stanovené, ale právomoc na vydanie platobného rozkazu je zverená vyššiemu súdnemu úradníkovi a možnosť podania odporu je limitovaná lehotou 15 dní od doručenia platobného rozkazu, pričom vnútroštátna právna úprava vyžaduje, aby spotrebiteľ odpor vecne odôvodnil. V takýchto prípadoch spotrebiteľ nepožíva garanciu ex offio preskúmania neprijateľných podmienok sudcom, v dôsledku čoho obe tieto situácie majú za následok nerešpektovanie cieľov smernice 93/13/EHS, pokiaľ ex offio preskúmanie neprijateľných podmienok nie je stanovené vo vykonávacom konaní.

32. Ústavný súd zároveň dodáva, že v zmysle záverov rozsudku súdneho dvora C-448/17 je problematickou už samotná situácia, keď je právomoc vydať platobný rozkaz zverená vyššiemu súdnemu úradníkovi, možnosť podania odporu proti platobnému rozkazu je limitovaná lehotou 15 dní a odpor je nutné vecne odôvodniť. Pre súdny dvor nie je rozhodujúcou okolnosťou, spôsobilou zvrátiť záver o nenaplnení cieľov smernice 93/13/EHS,

či spotrebiteľ možnosť podať odpor využil alebo nevyužil. Podľa súdneho dvora vnútroštátna práva úprava, akou je právna úprava Slovenskej republiky, vyvoláva nezanedbateľné riziko, že spotrebiteľ odpor nepodá. Z tohto pohľadu je preto skutočnosť, že spotrebiteľ odpor proti platobnému rozkazu nepodal, irelevantná (body 52 a 53 rozsudku súdneho dvora C-448/17).

33. Podľa § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku súd návrh na vykonanie exekúcie zamietne, ak bol exekučný titul vydaný v konaní, v ktorom nebolo možné namietat' alebo preskúmať neprijateľné zmluvné podmienky, a existencia neprijateľnej podmienky má vplyv na vymáhaný nárok, ktorý vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou.

34. Vnútroštátna právna úprava, konkrétne ustanovenie § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku, pokiaľ ide o jeho doslovné znenie, predpokladá oprávnenie/povinnosť vecného prieskumu exekučného titulu (posúdenie neprijateľnosti zmluvných podmienok, ktoré majú vplyv na vymáhaný nárok) v prípade, „ak bol exekučný titul vydaný v konaní, v ktorom nebolo možné namietat' alebo preskúmať neprijateľné zmluvné podmienky“. S poukazom na bod 29 odôvodnenia tohto uznesenia, majú na zreteli záväzky Slovenskej republiky vyplývajúce jej z postavenia členského štátu Európskej únie, v záujme dosiahnutia cieľov smernice 93/13/EHS a v záujme reálnej garancie práva na súdnu ochranu ústavný súd akcentuje, že je nevyhnutné interpretovať predmetné ustanovenie eurokonformne, a to tak, že za situáciu predpokladanú ustanovením § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku („... v konaní, v ktorom nebolo možné namietat' alebo preskúmať neprijateľné zmluvné podmienky“) je nutné považovať aj stav, keď v konaní o vydanie platobného rozkazu síce bolo možné namietat' alebo preskúmať neprijateľné zmluvné podmienky, avšak právomoc na vydanie platobného rozkazu bola zverená vyššiemu súdnemu úradníkovi a vyšší súdny úradník platobný rozkaz vydal, možnosť podania odporu bola limitovaná lehotou 15 dní od doručenia platobného rozkazu a právna úprava vyžadovala, aby spotrebiteľ odpor vecne odôvodnil. Týmto spôsobom je možné zrevidovať nedostatok, ktorým je postihnuté základné konanie – konanie o vydanie platobného rozkazu, resp. upomínacie konanie (platobný rozkaz vydaný vyšším súdnym úradníkom, možnosť spotrebiteľa podať odpor v lehote iba 15 dní od doručenia platobného rozkazu, nutnosť odpor vecne odôvodniť, čo v súhrne vyvoláva stav nezabezpečenia možnosti skúmania neprijateľných zmluvných podmienok sudcom) vytykaný súdnym dvorom tak, že priestor na ex offio kontrolu existencie neprijateľných zmluvných podmienok je daný v štádiu vykonávacieho konania. Iba taká interpretácia § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku, podľa ktorej všeobecnému súdu v exekučnom konaní prináleží skúmať exekučný titul – platobný rozkaz vydaný vyšším súdnym úradníkom z hľadiska posúdenia dôvodnosti vymáhania nároku, ktorý má pôvod v spotrebiteľskej zmluve, teda skúmať, či spotrebiteľská zmluva neobsahuje neprijateľné zmluvné podmienky a či netrpí vadami, ktoré majú vplyv na nárok vymáhaný v exekučnom konaní, zodpovedá naplneniu cieľov sledovaných smernicou 93/13/EHS.

35. Na základe uvedeného všeobecný súd v rámci exekučného konania nemôže odmietnuť preskúmanie exekučného titulu – platobného rozkazu, ktorý bol vydaný vyšším súdnym úradníkom na podklade spotrebiteľskej zmluvy, pretože by tým rezignoval na princíp efektívnej ochrany spotrebiteľa, ktorý je súčasťou základného práva na súdnu ochranu.

36. Po rekapitulácii a sumarizácii všetkých formulovaných dôvodov plénum ústavného súdu zjednotilo odlišné právne názory senátov ústavného súdu, tak ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

37. Ústavný súd, reflektujúc meniacu sa právnu úpravu, dodáva, že jeho pozornosti neušla novelizácia Civilného sporového poriadku vykonaná zákonom č. 211/2021 Z. z., ktorým sa

mení a dopĺňa zákon č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Došlo ňou k zmierneniu prísnosti posudzovania odporov spotrebiteľov zo strany všeobecných súdov. Podľa novoformulovaného § 267 ods. 3 Civilného sporového poriadku účinného od 1. júla 2021 totiž súd posudzuje vecné odôvodnenie odporu miernejšie, ak je žalovaný spotrebiteľom. Uvedené ustanovenie, ktorého výklad a uplatňovanie bude doménou všeobecných súdov (i keď s možnou následnou kontrolou súladu s požiadavkami základných práv a slobôd vykonávanou ústavným súdom), s právnou stránkou zjednocovaných odlišných názorov senátov ústavného súdu priamo súvisí.

38. Predmetná novelizácia však s ohľadom na skutkové (časové) okolnosti sporov, ktoré viedli k prijatiu tohto zjednocovacieho uznesenia, už na konanie a rozhodovanie o ústavných sťažnostiach vedených pod sp. zn. I. ÚS 166/2021 a pod sp. zn. III. ÚS 324/2021 nijako nedopadá. Zjednocovacie rozhodnutie ústavného súdu je rovnako v intenciách § 13 zákona o ústavnom súde záväzné výlučne pre rozhodovanie o ústavných sťažnostiach podaných proti rozhodnutiam všeobecných súdov založeným na právnej úprave Civilného sporového poriadku účinnej do 30. júna 2021.

39. Ústavný súd tiež avizuje, že limity použiteľnosti tohto zjednocovacieho rozhodnutia so sebou môžu priniesť aj iné zmeny právnej úpravy skrátených konaní v právnych predpisoch regulujúcich civilné sporové konanie so spotrebiteľským prvkom. Ako príklad ústavný súd uvádza výlučné oprávnenie sudcu na vydanie platobného rozkazu v spotrebiteľských veciach, predĺženie lehoty na podanie odporu proti platobnému rozkazu, povinnosť odôvodnenia platobného rozkazu, prípadne kombináciu naznačených zmien. Ústavno-súdny prieskum rozhodovacej činnosti súdov založenej na právnej úprave poznačenej príkladmo uvedenými zmenami by síce z nosných právnych názorov vyslovených v dôvodoch tohto zjednocovacieho rozhodnutia vychádzal, jeho výrok by však už nebol aplikovateľný s účinkami podľa § 13 zákona o ústavnom súde.